

HE 46/2019 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Pelastusopistosta annetun lain 28 ja 29 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Pelastusopistosta annettua lakia ammatillisen peruskoulutuksen opiskeluoikeuden keskeyttämisperusteiden osalta. Esityksen mukaan uusia opiskeluoikeuden väliaikaisia keskeyttämisperusteita olisivat vastaisuudessa asevelvollisuuslain, siviilipalveluslain ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaisen palveluksen suorittaminen, äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaa tai muu perusteltu syy.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 NYKYTILA.....	3
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
Laki Pelastusopistosta.....	3
1.2 Nykytilan arviointi.....	5
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	6
2.1 Tavoitteet.....	6
2.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	7
2.3 Keskeiset ehdotukset.....	7
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	7
3.1 Taloudelliset vaikutukset.....	7
3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	8
3.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	8
4 ASIAN VALMISTELU.....	9
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	10
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	11
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	11
2 VOIMAANTULO.....	13
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	13
LAKIEHDOTUS.....	16
Laki Pelastusopistosta annetun lain 28 ja 29 §:n muuttamisesta.....	16
LIITE.....	18
RINNAKKAISTEKSTI.....	18
Laki Pelastusopistosta annetun lain 28 ja 29 §:n muuttamisesta.....	18

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Laki Pelastusopistosta

Pelastusopistosta annetussa laissa (607/2006) säännellään Pelastusopiston hallintoa, siellä annettavaa koulutusta, opetusta ja tutkintoja, sekä Pelastusopiston opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia.

Lain 29 §:ssä säädetään opiskeluoikeuden keskeyttämisestä ammatillisessa peruskoulutuksessa. Pykälän mukaan Pelastusopisto voi omasta aloitteestaan tai opiskelijan hakemuksesta keskeyttää ammatillisessa peruskoulutuksessa olevan opiskelijan opiskeluoikeuden kerrallaan enintään yhden vuoden määräajaksi pitkäaikaisen sairauden tai raskauden ja synnytyksen vuoksi. Pelastusopisto voi keskeyttää opiskeluoikeuden myös 32 §:n 4 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, jolloin keskeyttämisspätös liittyy siihen, että opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta. Opiskelijan tulee pyydettäessä antaa opistolle terveydentilansa arviointiin tarvittavat tiedot. Päätöksen opiskeluoikeuden keskeyttämisestä tekee rehtori.

Pelastusopistossa annettava ammatillinen peruskoulutus on pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ammatillisiin tutkintoihin johtavaa koulutusta. Pelastusopistosta annetun valtioneuvoston asetuksen (658/2006) 1 §:n mukaan pelastustoimen ammatilliseen tutkintoon johtavia koulutusohjelmia ovat pelastajan koulutusohjelma, jossa suoritetaan pelastajatutkinto, ja pelastustoimen alipääallystön koulutusohjelma, jossa suoritetaan alipääallystötutkinto. Hätäkeskustoiminnan ammatilliseen tutkintoon johtava koulutusohjelma on hätäkeskuspäivystäjän koulutusohjelma, jossa suoritetaan hätäkeskuspäivystäjätutkinto.

Pelastusopistosta annetun lain 16 §:n mukaan Pelastusopisto hyväksyy ammatilliseen tutkintoon johtavaa koulutusta varten opetussuunnitelman, jossa määritellään opintojen enimmäisaika ja laajuus opintopisteinä, opetuksen tavoitteet ja ydinsisällöt, opetuksen ja opiskelun yleiset järjestelyt, opiskelijoiden arvioinnin perusteet sekä muut keskeiset opetuksen toteuttamiseen liittyvät seikat.

Pelastajatutkinnon laajuus on 90 opintopistettä ja sen suunniteltu kesto on kolme lukukautta. Hätäkeskuspäivystäjätutkinnon laajuus ja kesto ovat samat kuin pelastajatutkinnossa. Pelastustoimen alipääallystötutkinnon laajuus on 60 opintopistettä ja sen suunniteltu kesto on kaksi lukukautta.

Pelastusopistosta annetun lain 18 §:ssä säädetään kelpoisuudesta opintoihin. Yksi kelpoisuustekijöistä ovat hakijan fyysiset ominaisuudet ammattialan tehtävistä suoriutumisen kannalta. Pelastajan koulutusohjelmaan ja pelastustoimen alipääallystön koulutusohjelmaan hakeutuvien tulee osana hakuprosessia osallistua fyysisen suorituskyvyn arviointiin (kuntotesti). Pelastusopisto on nimennyt testipaikat, joissa on mahdollista suorittaa fyysisen toimintakyvyn testit hakijan kustannuksella ja vastuulla. Jotta hakija olisi kelpoinen opintoihin, tulee kuntotesti suorittaa hyväksytysti.

HE 46/2019 vp

Pelastusopistossa annetaan lisäksi ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta. Lain 12 §:n nojalla pelastusalan ammattikorkeakoulututkinnon tutkinnonanto-oikeus on Poliisiammattikorkeakoululla. Opiskelijat ovat Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoita. Pelastusopisto valmistelee yhteistyössä Poliisiammattikorkeakoulun kanssa opiskelijoiden valintaperusteet sekä opetussuunnitelman. Pelastusopisto järjestää opetussuunnitelman mukaista opetusta Pelastusopiston ja Poliisiammattikorkeakoulun keskenään sopimalla tavalla. Ammattikorkeakouluopiskelijoita koskeva opintojen keskeyttämistä koskeva sääntely on laissa Poliisiammattikorkeakoulusta (1164/2013).

Opiskeluoikeuden keskeyttäminen ja tutkinnon suorittamisen lopettaminen vuosina 2014–2018

Pelastusopistossa suorittaa ammatillisen tutkinnon vuosittain vajaat 200 henkilöä. Pelastusopistossa on viime vuosina (vuosien 2014–2018 luvuista keskiarvona laskettuna) aloittanut pelastajatutkinnon suorittamisen keskimäärin noin 123 henkilöä vuodessa, hätäkeskuspäivystäjätutkinnon suorittamisen keskimäärin noin 26 henkilöä vuodessa ja pelastustoimen alipäällystötutkinnon suorittamisen keskimäärin noin 27 henkilöä vuodessa. Ammatillista tutkintoa on Pelastusopistossa suorittamassa jatkuvasti noin 260 henkilöä.

Pelastusopiston rehtori on Pelastusopistosta annetun lain 29 §:n nojalla tehnyt vuosina 2014–2018 opiskeluoikeuden väliaikaista keskeyttämistä koskevia päätöksiä oheisesta taulukosta ilmenevän määrän.

Opiskelun väliaikainen keskeytys, päätösten lkm.	2014	2015	2016	2017	2018
Hätäkeskuspäivystäjätutkinto	1	1	0	2	2
Pelastajatutkinto	2	1	2	4	1
Alipäällystötutkinto	0	0	0	0	0

Seuraavassa taulukossa esitetään ammatillisen tutkinnon suorittamisen kertakaikkisesti kesken lopettaneiden määrä vuosina 2014–2018.

Tutkinnon suorittamisen kesken lopettaneet	2014	2015	2016	2017	2018
Hätäkeskuspäivystäjätutkinto	0	1	0	0	1
Pelastajatutkinto	0	2	1	2	1
Alipäällystötutkinto	0	0	0	0	0

Maanpuolustusvelvollisuus

Suomen perustuslain (731/1999) 127 §:n mukaan jokainen Suomen kansalainen on velvollinen osallistumaan isänmaan puolustukseen tai avustamaan sitä sen mukaan kuin laissa säädetään. Oikeudesta saada vakaumuksen perusteella vapautus osallistumisesta sotilaalliseen maanpuolustukseen säädetään lailla.

Asevelvollisuuslain (1438/2007) 2 §:n 1 momentin nojalla jokainen miespuolinen Suomen kansalainen on asevelvollinen sen vuoden alusta, jona hän täyttää 18 vuotta, sen vuoden loppuun, jona hän täyttää 60 vuotta, jollei asevelvollisuuslaissa toisin säädetä. Asevelvollisuudensuorittamiseen kuuluu asevelvollisuuslain 2 §:n 2 momentin mukaan varusmiespalvelus, kertausharjoitus, ylimääräinen palvelus ja liikekannallepanon aikainen palvelus sekä osallistuminen kutsuntaan ja palveluskelpoisuuden tarkastukseen.

Asevelvollinen, jonka vakaumukseen perustuvat syyt estävät häntä suorittamasta asevelvollisuuslaissa säädettyä palvelusta, vapautetaan sen suorittamisesta ja määrätään suorittamaan siviilipalvelusta niin kuin siviilipalveluslaissa (1446/2007) säädetään.

Naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta säädetään lailla (194/1995). Lain 3 §:n mukaan asepalvelus järjestetään asevelvollisuuslaissa säädetyn varusmiespalveluksen yhteydessä ja se suoritetaan samalla tavalla kuin varusmiespalvelus sekä rinnastetaan siihen kaikissa suhteissa, jollei lain 7 §:stä muuta johdu.

Äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaa

Äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaat määrittyvät sairausvakuutuslain (1224/2004) vanhempainpäivärahoja koskevan sääntelyn kautta. Lain 9 luvun 3 §:n mukaan äitiysrahaa maksetaan 105 arkipäivältä. Oikeus äitiysrahaan alkaa aikaisintaan 50 arkipäivää ja viimeistään 30 arkipäivää ennen laskettua synnytysaikaa. Jos raskaus on päätynyt aikaisemmin kuin 30 arkipäivää ennen laskettua synnytysaikaa, oikeus äitiysrahaan alkaa raskauden päättymistä seuraavana arkipäivänä ja päättyy, kun etuutta on maksettu 105 arkipäivältä.

Isyysrahaa maksetaan lain 9 luvun 7 §:n mukaan yhteensä enintään 54 arkipäivältä, kuitenkin siten, että äitiys- ja vanhempainrahakaudella isyysrahaa maksetaan yhteensä enintään 18 arkipäivältä. Laissa säädetään siitä, millaisissa jaksoissa rahaa voidaan maksaa. Vanhempainrahakaudesta säädetään lain 9 luvun 10 §:ssä. Vanhempainrahaa maksetaan enintään 158 arkipäivältä välittömästi äitiysrahakauden päättymisestä lukien, jollei 2 tai 3 momentista muuta johdu.

1.2 Nykytilan arviointi

Eduskunnan oikeusasiamies on kanteluasiaan liittyneessä ratkaisussaan (EOAK/633/2018) todennut pitävänsä Pelastusopistosta annetun lain 29 §:ään liittyvää vallitsevaa lainsäädännöllistä tilannetta ongelmallisena. Ongelma liittyy siihen, että 29 §:ssä opiskeluoikeuden keskeyttämisen perusteena ei ole pakollisen asevelvollisuuden suorittaminen.

Muussa vastaavassa opiskelun keskeyttämiseen liittyvässä sääntelyssä pakollinen asevelvollisuus on säädetty opintojen keskeyttämisperusteeksi: esimerkiksi ammatillisesta koulutuksesta

annetun lain (531/2017) 96 §:ssä, Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain 30 §:ssä ja yliopistolain (558/2009) 39 §:ssä. Pakollisen asevelvollisuuden lisäksi keskeyttämisperusteeksi mainituissa on säädetty myös naisten vapaaehtoisen asepalveluksen suorittaminen.

Pelastusopistosta annetun lain 29 §:n opiskeluoikeuden keskeyttämisperusteet ovat siis pakolliseen asevelvollisuuteen ja naisten vapaaehtoisen asepalveluksen suorittamiseen liittyen eriävät suhteessa muuhun vastaavaan sääntelyyn. Tämä käytännössä asettaa eri asemaan eri koulutusaloille hakeutuvia ja näkyy myös Pelastusopistolla eroavaisuutena ammatillista tutkintoa ja ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien välillä.

Lain 29 §:ssä keskeyttämisperusteita eivät myöskään ole äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaa. Sääntely toteaa keskeyttämisperusteeksi raskauden ja synnytyksen, joka ei sinällään asiallisesti kata kuin äitiysvapaaseen tarkoitettua aikaa. Edellä mainitussa muussa vastaavassa sääntelyssä äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaa ovat opiskeluoikeuden keskeyttämisperusteita.

Pelastusopistosta annetun lain 29 §:n opiskeluoikeuden keskeyttämisperusteita voidaan lisäksi pitää osaltaan suppeina siinä suhteessa, että ne eivät mahdollista opiskeluoikeuden keskeyttämistä muusta harkinnanvaraisesta syystä. Voidaan siis arvioida, ettei nykyinen sääntely myöskään salli kokonaisvaltaista arviointia niistä perusteista, joiden perusteella voitaisiin tehdä päätös opiskeluoikeuden väliaikaisesta keskeyttämisestä. Opiskeluoikeuden väliaikaiseen keskeyttämiseen liittyvä sääntely tulisi näin ollen tarkistaa kokonaisvaltaisesti.

Edellä mainittujen, Pelastusopistolta saatujen tietojen perusteella, Pelastusopistosta annetun lain 29 §:n nojalla Pelastusopiston rehtorin tekemiä päätöksiä opiskeluoikeuden väliaikaisesta keskeyttämisestä on ollut viimeisimpien vuosien aikana vähän. Opiskelijamäärään suhteutettuna keskeyttämisspäätöksiä tehdään eniten hätäkeskuspäivystäjätutkintoa suorittaville, kun taas pelastustoimen alipäälystötutkintoa suorittavien osalta keskeyttämisspäätöksiä ei ole ollut ollenkaan. Kokonaisuutena voidaan arvioida, että 29 §:n mukaisia opiskeluoikeuden keskeyttämisspäätöksiä on tehty niin vähän, ettei niillä ole ollut käytännön merkitystä Pelastusopiston toimintaan. Myös tutkinnon suorittamisen kertakaikkisesti keskeyttäneiden määrä on viime vuosina ollut vähäinen.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on muuttaa Pelastusopistosta annettua lakia siten, että Pelastusopiston ammatillisessa peruskoulutuksessa olevilla olisi oikeus suorittaa pakollinen asevelvollisuus tai naisten vapaaehtoinen asepalvelus ilman, että se vaikuttaa heidän opiskeluoikeuteensa Pelastusopistossa. Esityksen tavoitteena on lisäksi muutoin tarkistaa Pelastusopistolain 29 §:n sääntely ja suhteuttaa se muuhun vastaavaan opiskeluoikeuden keskeyttämistä koskevaan lainsäädäntöön.

2.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Vaihtoehtoisia toteuttamisvaihtoehtoja esityksen tavoitteiden saavuttamiseksi ei ole, vaan tavoitteisiin päästään ainoastaan Pelastusopistosta annetun lain asianomaista sääntelyä muuttamalla. Yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista tulee perustuslain 80 §:n mukaisesti säätää lailla, joten asiasta säätämistä ei voi delegoida asetuksenantovaltuuden piiriin.

2.3 Keskeiset ehdotukset

Pelastusopistosta annetun lain 29 §:ää ehdotetaan muutettavaksi niin, että asevelvollisuuslain, siviilipalveluslain ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukainen palvelus olisi vastaisuudessa opiskeluoikeuden väliaikaisen keskeyttämisen peruste ja samalla myös opintojen aloittamisen lykkäämistä koskeva peruste. Keskeyttämisperusteiksi ehdotetaan säädettävän myös äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaa. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi lisäksi säännös, jonka perusteella opiskeluoikeuden väliaikainen keskeyttäminen voisi olla mahdollista myös muusta perustellusta syystä. Sääntelyllä määriteltäisiin myös niitä toimintatapoja, joita opiskeluoikeuden väliaikaiseen keskeyttämiseen liittyen tulee noudattaa.

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi lain 28 §:n 1 momenttiin säännös, jonka perusteella opiskelijan jättäessä toimittamatta 29 §:n 4 momentissa tarkoitetun terveydentilansa arviointia koskevan lääkärin lausunnon Pelastusopistolle, olisi se opiskeluoikeuden menettämisen peruste.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole vaikutusta valtion talousarvioon. Esityksen taloudelliset vaikutukset kohdistuvat siihen, millä tavoin Pelastusopistossa pitäisi varautua opiskelijamäärän muutoksiin, kun pyritään ennakoimaan opiskeluoikeuden keskeyttämisistä, joiden perusteena on pakollisen asevelvollisuuden tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen suorittaminen taikka äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaasta johtuvat keskeytykset. Vaikutuksia saattaa syntyä senkin johdosta, että lain nojalla opiskeluoikeus voitaisiin keskeyttää myös muusta perustellusta syystä.

Tietoa siitä, miten moni ammatillista tutkintoa Pelastusopistossa suorittavista on suorittanut varusmiespalveluksen, siviilipalveluksen tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen ennen opintojensa alkamista, ei ole ollut saatavilla hallituksen esityksen valmisteluun. Pelastusopistolla ei ole ollut voimassa olevan lainsäädännön puitteissa tarvetta tällaiseen tietoon. Äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaan käyttöä keskeyttämisperusteena on haasteellista arvioida etukäteen.

Käytännössä nyt ehdotetun lain vaikutuksista saataisiin luotettavaa tietoa vasta, kun sitä olisi sovellettu jonkin aikaa. Esimerkiksi kahden vuoden aikana voitaisiin havainnoida, miten suuri käytännön merkitys opiskeluoikeuden väliaikaisissa keskeyttämissä päätöksissä on pakollisen asevelvollisuuden tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen suorittamisilla taikka muilla ehdoteuilla keskeyttämisperusteilla. Tänä ajanjaksona tulisi varautua siihen, että läsnä oleva opiskelijamäärä ja sitä kautta vuosittain suoritettavien tutkintojen määrä väliaikaisesti laskisi.

Mikäli lain muuttamisella olisi merkittäviä vaikutuksia vuosittaiseen tutkinnon suorittaneiden määrään, voitaisiin se huomioida opiskelijoiden sisäänottomäärissä ja opintojen järjestämisessä.

Havainnointijakson tulisi kuitenkin olla tarpeeksi pitkä, jotta sen aikana kyettäisiin huomioidaan myös niitä vaikutuksia, joita on varsinkin opiskelijoiden palaamisella opintoihin varusmiespalveluksen, siviilipalveluksen tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen suoritettuaan.

Esityksellä ei arvioida olevan välittömiä taloudellisia vaikutuksia Pelastusopiston toimintaan.

Opintoihinsa palaavalle opiskelijalle voi koitua kustannuksia kuntotestin suorittamisesta, jos sellaisen uudelleen suorittaminen on Pelastusopiston päätöksen perusteella aiheellista. Kuntotestauksen hinta Pelastusopiston nimeämässä testipaikassa lääkärinlausuntoineen on ollut 118 euroa.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotettu sääntely siis vaikuttaisi Pelastusopiston toimintaan siten, että sen täytyisi opintoja järjestettäessä ottaa huomioon vastaisuudessa myös se, että opiskelijan opintojen aloittaminen saattaa lykkääntyä tai opiskelija voi keskeyttää meneillään olevat opintonsa pakollisen asevelvollisuuden tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen suorittamisesta johtuen taikka äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaasta johtuen.

Vastaavasti vaikutuksia aiheutuisi myös siitä, että opiskeluoikeutensa keskeyttäneitä palaisi esimerkiksi varusmiespalveluksen, siviilipalveluksen tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen suorittamisen jälkeen suorittamaan Pelastusopistossa kesken olevia opintojaan. Käytännössä opiskelija ei voi palata opintoihin kesken lukukauden. Tästä syystä opintoja olisi keskeytyksen jälkeen jatkettava Pelastusopiston määrittämällä tavalla seuraavan mahdollisen kurssin kanssa lähtökohtaisesti lukukauden alussa.

Koska varusmiespalvelus ja naisten vapaaehtoinen asepalvelus voivat kestää opiskelijakohtaisesti erimittaisen ajan (tällä hetkellä joko 165, 255 tai 347 vuorokautta), myös tällä tekijällä on vaikutusta Pelastusopiston toimintaan. Siviilipalvelusajan kesto on aina sama (347 vuorokautta).

Jos ehdotetun lain tultua voimaan sen vaikutuksia havainnoitaisiin esimerkiksi kahden vuoden ajan ilman, että opiskelijaksi otettavien määrään tehdään muutoksia, ei sillä arvioida olevan merkitystä esimerkiksi työturvallisuuteen tai muuhun opetuksen järjestämiseen. Opetukseen osallistuvien opiskelijoiden määrä edellyttää työturvallisuustekijöiden huomioon ottamista varsinkin pelastajakoulutuksessa. Pelastusopistossa annettava opetus on tyypillisesti lähiopetusta ja pienryhmämuotoista, joka edellyttää opettajaresursseja. Opinnot rakentuvat tutkinnoittain niin, että niissä on vain vähän valinnaisuutta.

Pelastusopistosta annetun lain 16 §:n nojalla Pelastusopisto määrittää opetussuunnitelmassa muun muassa opintojen enimmäisajan. Opetussuunnitelman muuttaminen opintojen enimmäisajan sekä mahdollisesti muiden opetussuunnitelmaan liittyvien tekijöiden osalta saattaa olla perusteltua, mikäli opiskeluoikeuden väliaikaisia keskeyttämisistä tapahtuu siinä määrin, että vaikutuksia ei muutoin ole mahdollista tarkoituksenmukaisesti hallita.

3.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Yleinen lähtökohta koulutukseen liittyvässä lainsäädännössä on, että Suomen perustuslain 127 §:n maanpuolustusvelvollisuus luo sitä täsmentävän lainsäädännön kautta perusteen lykätä

opintojen aloittamista tai keskeyttää ne määräajaksi. Ehdotetulla muutoksella Pelastusopistoa koskevaa sääntelyä yhdenmukaistettaisiin muun vastaavan sääntelyn kanssa, eikä opiskelupaikan valinta enää vaikuttaisi pakollisen asevelvollisuuden tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen suorittamiseen sen uhalla, että opiskelupaikka oppilaitoksessa vaarantuu.

Äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaan säätäminen keskeyttämisperusteiksi niin ikään yhdenmukaistaisi sääntelyä ja mahdollistaisi opiskelijoille sellaisia perhevapaiden muotoja, jotka eivät tällä hetkellä ole mahdollisia ilman opiskeluoikeuden menettämistä.

Esityksellä on vaikutuksia sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Voimassa olevan lain mukaan raskaus ja synnytys ovat keskeytysperuste. Pakollisen asevelvollisuuden suorittamista voi pitää sinänsä henkilöstä itsestään riippumattomana tekijänä, koska velvollisuuden suorittaminen riippuu päättävän viranomaisen harkinnasta (palveluksen suorittamisen lykkääminen). Ehdotettu muutos lisäisi tosiasiallisesti sukupuolten välistä tasa-arvoa huomioimalla miesten pakollisen asevelvollisuuden opiskeluoikeuden keskeyttämisperusteena. Tasa-arvoa vahvistava tekijä olisi myös isyys- ja vanhempainvapaan lisääminen keskeyttämisperusteiksi.

4 Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu sisäministeriössä. Valmistelun aikana järjestettiin lausuntokierros. Lausunto pyydettiin Pelastusopistolta, Pelastusopiston oppilasyhdistykseltä, oikeusministeriöltä, puolustusministeriöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, tasa-arvovaltuutetulta, yhdenvertaisuusvaltuutetulta ja Varusmiesliitto ry:ltä. Lausuntokierroksen yhteydessä luonnos hallituksen esitykseksi on toimitettu valtioneuvoston kansliaan lainsäädännön arviointineuvostolle.

Lausunnon antoivat Pelastusopisto, oikeusministeriö, puolustusministeriö, tasa-arvovaltuutettu, yhdenvertaisuusvaltuutettu ja Varusmiesliitto ry. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä ei ollut asiassa lausuttavaa.

Pelastusopisto kannattaa pakollisen asevelvollisuuden ja naisten vapaaehtoisen asepalveluksen suorittamisen lisäämistä opiskeluoikeuden keskeyttämisperusteiksi. Pelastusopisto kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että mainitulla tekijällä saattaa olla vaikutusta opetuksen ryhmäkoihin ja tätä kautta tarpeeseen varautua lisäresursointiin opetuksessa.

Pelastusopisto pitää erittäin ongelmallisena opiskeluoikeuden keskeyttämistä muusta perustelusta syystä, koska tällöin keskeyttämisspäätöstä tehtäessä joudutaan arvottamaan eri perusteita ja vaarana on, että opiskelijoiden tasavertaisuus ja yhdenvertainen kohtelu vaarantuvat. Myös opiskelijoiden sisäänottojen suunnittelu ja valmistuneiden määrän ennakointi vaikeutuvat. Pelastusopisto pitää muun perustellun syyn säätämistä keskeyttämisperusteeksi ylipäättään tarpeettomana, koska sellaisia tilanteita, joissa mainittua perustetta olisi tarvittu, ei juuri ole noussut esiin. Jos muu perusteltu syy otetaan lakiin keskeyttämisperusteeksi, sen mahdollistama opintojen keskeyttämisäika tulisi Pelastusopiston mielestä olla enintään yksi vuosi siten, että keskeytykselle ei enää voisi anoa jatkoaikaa.

Puolustusministeriön, tasa-arvovaltuutetun ja Varusmiesliitto ry:n mielestä on kannatettavaa ja sekä yhdenvertaisuutta että tasa-arvoa lisäävää yhdenmukaistaa Pelastusopistoa koskevat opiskeluoikeuden keskeyttämisperusteet suhteessa muuhun vastaavaan sääntelyyn niin pakollisen

asevelvollisuuden kuin naisten vapaaehtoisen asepalveluksen osalta. Henkilö ei saa joutua asevelvollisuuden suorittamisen takia opiskelussa epäedullisempaan asemaan muissa vastaavissa oppilaitoksissa opiskelevien kanssa. Tasa-arvovaltuutetun mielestä Pelastusopistosta annettua lakia tulisi lisäksi muuttaa niin, että opiskeluoikeuden keskeyttämisperusteiksi säädettäisiin äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaa.

Oikeusministeriön lausunnossa nostetaan esiin tarve kehittää henkilötietojen käsittelyyn liittyvää sääntelyä yksityiskohtaisemmaksi ja perustella käsittely Euroopan unionin yleisen tietosuoja-asetuksen suhteen. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota myös Pelastusopistosta annetussa lain 38 §:n 5 momenttiin, jonka mukaan hallinto-oikeuden päätökseen asiassa, joka koskee opiskelijaksi ottamista, opiskeluoikeuden menettämistä tai keskeyttämistä, opiskelijan erottamista, opiskelijan asumisoikeuden menettämistä asuntolassa tai kirjallista varoitusta, ei saa hakea muutosta valittamalla. Oikeusministeriö pitää tällaisen jatkovalituskiellon poistamista perusteltuna perustuslain 21 §:stä johtuvista syistä sekä yhdenvertaisuusnäkökulmasta.

Esitysluonnosta on muutettu tasa-arvovaltuutetun lausunnon pohjalta siten, että opiskeluoikeuden keskeyttämisperusteiksi ehdotetaan myös äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaita. Henkilötietojen (terveystietojen) käsittelyä koskevaa sääntelyä ja sen perusteluja on oikeusministeriön lausunnon pohjalta täsmennetty. Pelastusopistosta annetun lain 38 §:n 5 momentissa olevaa jatkovalituskieltosääntelyä on tarkoitus muuttaa toisessa eduskunnalle annettavassa hallituksen esityksessä, jossa muulta osin muun muassa muutetaan sääntelyä yhteensopivaksi 1.1.2020 voimaan tulevan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain kanssa.

Esityksessä on pidetty opiskeluoikeuden keskeyttämisperusteena muu perusteltu syy, vaikka Pelastusopisto piti sitä lausunnossaan erittäin ongelmallisena. Mainittu peruste antaa mahdollisuuden opiskeluoikeuden keskeyttämiseen muustakin kuin sellaisesta nimenomaisesta syystä, joita muut ehdotetut keskeyttämisperusteet ovat. Hallitus näkee pikemminkin ongelmallisena, ettei esimerkiksi painavista inhimillisistä syistä johtuen voitaisi tehdä keskeyttämis päätöstä. Harkintavallan käyttö päätöksenteossa ja päätöksen perusteisiin liittyvien laintulkintalinjausten tekeminen on sinänsä katsottava tavanomaiseksi julkista valtaa käyttävän tahon toiminnaksi.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Esityksellä ei ole riippuvuutta muihin hallituksen esityksiin. Opiskeluoikeuden keskeyttämistä koskevaan päätökseen liittyvän muutoksenhaun muuttamisesta jatkovalituskiellon poistamisen osalta on tarkoitus antaa erillinen hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2019 aikana.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

28 §. *Opiskeluvoimien menettäminen ammatillisessa peruskoulutuksessa.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 kohta, jonka mukaan opiskelija voisi menettää opiskeluvoimiansa, jos hän jättäisi toimittamasta 29 §:n 4 momentissa tarkoitetun lääkärin lausunnon Pelastusopistolle. Säännös on tarpeellinen selventämään menettelyä, koska voimassa olevassa laissa ei ole tällä hetkellä erikseen säädetty siitä, mikä on seuraus terveydentilan arviointiin tarvittavien tietojen toimittamatta jättämisestä opiskeluvoimien keskeyttämisestä tehtäessä.

29 §. *Opiskeluvoimien keskeyttäminen ammatillisessa peruskoulutuksessa.* Pykälän 1 momentin nojalla opiskelijalla olisi oikeus väliaikaisesti keskeyttää opiskelunsa ammatillisessa peruskoulutuksessa: 1) asevelvollisuuslain (1438/2007), siviilipalveluslain (1446/2007) tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaisen palveluksen vuoksi; 2) sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaisen äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan vuoksi; 3) pitkäaikaisen sairauden vuoksi; 4) muusta perustellusta syystä.

Opiskelun keskeytyessä momentin 1 ja 2 kohdan nojalla Pelastusopistolla ei olisi harkintavaltaa keskeyttämisestä tehtäessä, mutta opintojen keskeyttämisessä tulisi huomioida pykälän 3 momentin sääntely. Momentin 3 kohdan mukaisilla perusteilla opiskeluvoimien keskeyttämisestä päätettäessä Pelastusopistolla olisi harkintavaltaa määrittää se enintään vuoden ajanjakso, jolle oikeus opintojen väliaikaiseen keskeyttämiseen kerrallaan annetaan. Momentin 4 kohdassa tarkoitetun muun perustellun syyn osalta Pelastusopistolla olisi harkintavaltaa määrittää, mitä sen käsityksen mukaan voidaan pitää sellaisena syynä, että opiskelijalla on oikeus opiskelunsa väliaikaiseen keskeyttämiseen. Tällaisena syynä mahdollinen voisi olla esimerkiksi lähiomaisen vakavan sairauden tai vamman edellyttämä hoitotyö.

Pykälän 2 momentin nojalla Pelastusopistolla olisi oikeus väliaikaisesti keskeyttää opiskelijan opinnot ammatillisessa peruskoulutuksessa 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetusta syystä. Pelastusopistolla tulisi olla toimivalta tehdä opiskeluvoimien keskeyttämisestä tilanteessa, jossa opiskelijan terveydentila sitä perustellusti edellyttää, mutta opiskelija ei itse ole pyytänyt opiskeluvoimiansa väliaikaista keskeyttämistä. Lain 32 §:n 4 momentissa on kyse siitä, että opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta tai häntä koskeva syyte on käsitellyssä.

Pykälän 3 momentissa olisi yksityiskohtaisempia säännöksiä siitä, miksi ajaksi opinnot keskeytettäisiin. Momentin 1 kohdan perusteella pykälän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa opiskeluvoimien keskeytettäisiin väliaikaisesti palveluksen keston ajaksi kuitenkin siten, että opiskelijan opinnot jatkuvat keskeytysajan jälkeen Pelastusopiston määrittelemän seuraavan mahdollisen lukukauden alusta. Momentin 2 kohdan perusteella pykälän 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa opiskeluvoimien keskeytettäisiin väliaikaisesti vapaan keston ajaksi kuitenkin siten, että opiskelijan opinnot jatkuvat keskeytysajan jälkeen Pelastusopiston määrittelemän seuraavan mahdollisen lukukauden alusta.

Pykälän 3 momentin 3 kohdan perusteella 1 momentin 3 ja 4 kohdissa tarkoitetuissa tapauksissa opiskelijan opinnot keskeytettäisiin Pelastusopiston päättämiseksi ajaksi, kuitenkin enintään yhdeksi vuodeksi kerrallaan ja siten, että opiskelijan opinnot jatkuvat keskeytysajan jälkeen Pelastusopiston määrittelemän seuraavan mahdollisen lukukauden alusta.

Lukukaudet määritetään lain 16 §:n nojalla. Ehdotettu sääntely on perusteltu, jotta Pelastusopisto kykenee ennakoivasti suunnittelemaan opiskelijoiden sijoittumista opintojaksoille ja sillä vältetään ongelmia liian suuriksi kasvavista opetusryhmistä.

Pykälän 4 momentin nojalla Pelastusopistolla olisi oikeus saada opiskeluoikeuden keskeyttämistä koskevaa arviointia varten salassapitosäännösten estämättä ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun lääkärin kirjallinen lausunto, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty tarkastus tai tutkimus terveydentilan selvittämiseksi sekä tarkastuksen tai tutkimuksen perusteella laadittu arvio opiskelijan toimintakyvystä opintojen jatkamisen kannalta. Vastaava säännös on Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain 39 §:n 2 momentissa. Pelastusopisto vastaisi määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista. Jos opiskelija hakisi opiskeluoikeuden väliaikaista keskeyttämistä, vastaisi hän tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

Euroopan unionin yleisen tietosuoja-asetuksen ((EU) 2016/679) lähtökohtana on, että käsiteltävien henkilötietojen olisi oltava riittäviä ja olennaisia ja rajoitettava siihen, mikä on välttämätöntä niiden käsittelyn tarkoitusten kannalta. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta. Pelastusopiston oikeus saada opiskelijan terveystietoja opiskeluoikeuden väliaikaista keskeyttämistä koskevaan päätöksentekoa varten perustuu Pelastusopiston lakisääteisen veloitteen täyttämiseen. Henkilötietojen käsittelyn tässä tarkoituksessa voidaan katsoa olevan myös tietosuojalain (1050/2018) 4 §:n mukaisesti tarpeellista ja oikeasuhtaista viranomaisen toiminnassa yleisen edun mukaisen tehtävän suorittamiseksi.

Tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa säädetään erityisiä henkilötietoryhmiä koskevan tiedon käsittelemisestä. Henkilön terveystiedot ovat erityinen henkilötietoryhmä. Terveystietoja koskevia henkilötietoja ovat tietosuoja-asetuksen perustelujen mukaan kaikki tiedot, jotka koskevat rekisteröidyn terveydentilaa ja paljastavat tietoja rekisteröidyn entisestä, nykyisestä tai tulevasta fyysisen terveyden tai mielenterveyden tilasta. Terveystietojen käsittely Pelastusopistosta annetun lain 29 §:n mukaisessa tarkoituksessa tapahtuu tietosuoja-asetuksen osalta 9 artiklan 2 kohdan g alakohdan perusteella, jolloin tietojen käsittely on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla. Sääntelyn edellytetään tällöin olevan oikeasuhtaista tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.

Opiskelijan terveydentilaa koskevien tietojen käsittelystä säädetään Pelastusopistosta annetun lain 25 §:ssä. Opiskelijaksi hakeneen ja opiskelijan terveydentilaa koskevaa tietoa saavat Pelastusopistossa käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistelevat taikka tekevät päätöksen opiskelijavalinnasta, opiskeluoikeuden keskeyttämisestä tai menettämisestä taikka kurinpidosta. Opiston on säilytettävä terveydentilaa koskevat tiedot erillään muista henkilötiedoista. Terveystietoja koskevat tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

Päätöksen opiskeluoikeuden keskeyttämisestä tekisi pykälän 5 momentin nojalla Pelastusopiston rehtori. Myös voimassa olevan lain mukaan rehtori on tehnyt opiskeluoikeuden keskeyttämistä koskevat päätökset. Rehtorin tulisi päätöstä tehtäessä määritellä: 1) opintojen jatkumisen ajankohta ja ajankohta, johon mennessä opiskelijan tulee ilmoittaa Pelastusopistolle opintojen

jatkamisesta opiskeluoikeuden menettämisen uhalla; 2) opintojen edellyttämän fyysisen toimintakyvyn hyväksyttävä testaaminen opiskelijan omalla kustannuksella ennen opintojen jatkamista opiskeluoikeuden menettämisen uhalla. Opintojen jatkamisen ajankohdasta päättäminen ja opiskelijan ilmoitusvelvollisuudesta päättäminen ovat tärkeitä tekijöitä sekä opiskelijan oikeusturvan että Pelastusopiston toiminnan suunnittelun kannalta.

Opiskelijan fyysisen toimintakyvyn testaaminen tarkoittaisi lähtökohtaisesti niitä tutkintoja, joissa kuntotestin läpäiseminen on koulutuksen pääsyvaatimuksena (pelastajatutkinto ja alipäällystötutkinto). Kuntotesti suoritettaisiin Pelastusopiston nimeämässä testilaitoksessa ja aiheutuvat kustannukset maksaisi opiskelija. Mikäli opiskelija ei läpäisisi edellytettyä kuntotestiä, ei hän käytännössä olisi lain 18 §:ssä tarkoitetulla tavalla kelpoinen opintoihin ja voisi säännöksen perusteella menettää opiskeluoikeutensa.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin siitä, että opiskeluoikeuden väliaikaiseen keskeyttämiseen kulunutta aikaa ei lasketa opiskelijan opintojen enimmäisaikaan. Lain 14 §:n mukaan opintojen enimmäisaika määritellään 16 §:ssä tarkoitetussa opetussuunnitelmassa. Säännöksen tarkoituksena on taata opiskelijalle mahdollisuus suorittaa opintonsa loppuun laskematta opintojen enimmäisaikaan mukaan sitä aikaa, jona opinnot ovat 29 §:n mukaisesti olleet keskeytyneenä.

Pelastusopistosta annetun lain 37 §:n 2 momentin mukaan opiskelija saa hakea opiskeluoikeuden keskeyttämistä koskevasta päätöksestä oikaisua Pelastusopiston oikaisu- ja kurinpitolautakunnalta 14 päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan siten kuin hallintolaisissa säädetään. Lain 38 §:n nojalla oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen voi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Opiskeluoikeuden keskeyttämistä koskevaan hallinto-oikeuden päätökseen ei saa 38 §:n 5 momentin nojalla hakea muutosta valittamalla (valituskielto korkeimpaan hallinto-oikeuteen).

Koska Pelastusopistosta annetussa laissa ei säädetä erikseen ensimmäisen vuoden opiskelijoiden osalta läsnä- tai poissaolevaksi ilmoittautumisesta, sovelletaan 29 §:ää myös niihin, jotka eivät ole vielä aloittaneet opintojaan.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020. Lakia sovellettaisiin sen voimaantulon jälkeen opiskelijaksi hyväksytyihin.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslakivaliokunta ei ole Pelastusopistosta annettua lakia koskevaa hallituksen esitystä (HE 222/2005 vp) koskevassa lausunnossaan (PeVL 12/2006 vp) ottanut kantaa laissa oleviin opiskeluoikeuden keskeyttämisperusteisiin.

Ehdotettu sääntely merkitsisi Pelastusopiston ammatillisessa koulutuksessa oleville oikeutta keskeyttää opiskeluoikeutensa pakollisen asevelvollisuuden tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen suorittamisen ajaksi. Tässä suhteessa esitys korostaa perustuslain 127 §:ssä säädetyn maanpuolustusvelvollisuuden merkitystä. Perustuslain 127 §:n 1 momentissa säädetty maanpuolustusvelvollisuus muodostaa perustuslakivaliokunnan mukaan sinänsä hyväksyttävän perusteen rajoittaa asevelvollisten perusoikeuksia (PeVL 9/2007 vp, s. 2).

Perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Yhdenvertaisuussäännös kohdistuu myös lainsäätäjään. Lainsäädännölle on toisaalta ominaista, että se kohtelee tietyn hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi ihmisiä eri tavoin edistääkseen muun muassa tosiasiallista tasa-arvoa. Perusoikeusuudistuksen esitöiden ja perustuslakivaliokunnan käytännön valossa on kuitenkin katsottu, ettei yhdenvertaisuusperiaatteesta johdu tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn. Erottelut eivät kuitenkaan tällöinkään saa olla mielivaltaisia, eivätkä erot saa muodostua kohtuuttomiksi. Olennaista on, voidaanko erottelu perustella perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla (HE 309/1993 vp, s. 42–44; PeVL 53/2016 vp, s. 3).

Vallitsevaa oikeustilaa voidaan tarkastella sukupuoleen liittyvänä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysymyksenä. Opiskeluoikeuden keskeyttäminen sairauden perusteella voi koskea kumpakin sukupuolta. Raskaus ja synnytys ovat sukupuoleen liittyvä keskeytysperuste. Myös pakollista asevelvollisuutta voi pitää sukupuoleen liittyvänä tekijänä, koska se muodostaa pakottavan velvoitteen miespuolisille Suomen kansalaisille. Tällaisen pakottavan velvoitteen kohteena olevilla henkilöillä ei ole itsenäistä päätösvaltaa velvollisuuden suorittamisen ajankohdan osalta, koska velvollisuuteen liittyvän palveluksen suorittaminen riippuu päättävän viranomaisen harkinnasta (palveluksen suorittamisen lykkääminen). Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 9 §:n mukaan asevelvollisuuden säätämistä ainoastaan miehille ei kuitenkaan pidetä tasa-arvolaisa tarkoitettuna sukupuoleen perustuvana syrjintänä.

Ehdotetulla sääntelyllä olisi ihmisten yhdenmukaista kohtelua ja sukupuolten välistä tosiasiallista tasa-arvoa tehostava vaikutus, kun Pelastusopistossa ammatillisessa peruskoulutuksessa olevat eivät ehdotetun mukaan enää olisi eriarvoisessa asemassa suhteessa muihin koulutusaloihin, joissa pakollisen asevelvollisuuden tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen suorittaminen taikka äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaa jo ovat laissa säädettyjä opiskeluoikeuden keskeyttämisperusteita. Sellaista oikeustilaa, jossa henkilö menettää lailla säännellyn opiskeluoikeutensa sen vuoksi, että suorittaa pakollista asevelvollisuutta tai naisten vapaaehtoista asepalvelusta taikka on lailla säädettyllä perhevapaalla, voidaan arvioida edellä mainitulla tavalla sen kannalta, onko oikeustila kohtuuton.

Esitys on Pelastusopiston tiedonsaantioikeuksien kannalta merkityksellinen perustuslain 10 §:n 1 momentissa, Euroopan unionin yleisessä tietosuojasetuksessa ((EU) 2016/679) ja tietosuojalaissa (1050/2018) tarkoitetun henkilötietojen suojan kannalta. Ehdotetun mukaan opiskeluoikeuden keskeyttämisperusteena voitaisiin käyttää opiskelijan terveystietoja, jotka ovat arkaluonteisia henkilötietoja. Terveystilatietojen ja muiden arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn on oltava tietosuojasetuksen mahdollistamisissa puitteissa yksityiskohtaista ja kattavaa (PeVL 17/2018 vp). Perustuslakivaliokunta ei ole pitänyt hyvin väljiä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin (PeVL 48/2018 vp, s. 4–5). Esityksessä on pyritty sääntelemään opiskeluoikeuden keskeyttämistä koskevaan päätöksentekoon liittyvä opiskelijan terveydentilatietojen käsittely siten, että kyse on nimenomaisesti vain siitä ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun lääkärin arviosta, joka on välttämätön tehtäessä päätöstä opiskeluoikeuden keskeyttämisestä.

Edellä esitetyillä perusteilla ehdotettu laki voidaan hallituksen käsityksen mukaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

HE 46/2019 vp

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Pelastusopistosta annetun lain 28 ja 29 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Pelastusopistosta annetun lain (607/2006) 28 §:n 1 momentin 5 kohta ja 29 § sekä lisätään 28 §:n 1 momenttiin uusi 6 kohta seuraavasti:

28 §

Opiskeluoikeuden menettäminen ammatillisessa peruskoulutuksessa

Opiskelija menettää opiskeluoikeutensa, jos:

-
- 5) hänet on tuomittu rangaistukseen yleisessä tuomioistuimessa ja tehty rikos osoittaa soppimattomuutta alan tehtäviin;
  - 6) hän ei toimita 29 §:n 4 momentissa tarkoitettua lääkärin lausuntoa Pelastusopistolle.
-

29 §

Opiskeluoikeuden keskeyttäminen ammatillisessa peruskoulutuksessa

Opiskelijalla on oikeus väliaikaisesti keskeyttää opiskelunsa ammatillisessa peruskoulutuksessa:

- 1) asevelvollisuuslain (1438/2007), siviilipalveluslain (1446/2007) tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaisen palveluksen vuoksi;
- 2) sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaisen äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan vuoksi;
- 3) pitkäaikaisen sairauden vuoksi;
- 4) muusta kuin 1—3 kohdassa tarkoitettua perustellusta syystä.

Pelastusopistolla on oikeus väliaikaisesti keskeyttää opiskelijan opinnot ammatillisessa peruskoulutuksessa 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua syystä ja 32 §:n 4 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa.

Opinnot keskeytetään:

- 1) 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa palveluksen keston ajaksi kuitenkin siten, että opiskelijan opinnot jatkuvat keskeytysajan jälkeen Pelastusopiston määrittelemän seuraavan mahdollisen lukukauden alusta;
- 2) 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa vapaan keston ajaksi kuitenkin siten, että opiskelijan opinnot jatkuvat keskeytysajan jälkeen Pelastusopiston määrittelemän seuraavan mahdollisen lukukauden alusta;
- 3) 1 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa Pelastusopiston päättämäksi ajaksi, kuitenkin enintään yhdeksi vuodeksi kerrallaan ja siten, että opiskelijan opinnot jatkuvat keskeytysajan jälkeen Pelastusopiston määrittelemän seuraavan mahdollisen lukukauden alusta.

Pelastusopistolla on 1 momentin 3 kohdan mukaista päätöstä tehtäessä salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden keskeyttämistä koskevaa arviointia varten ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun lääkärin kirjallinen lausunto, josta ilmenee, että opiskeli-

HE 46/2019 vp

jalle on tehty tarkastus tai tutkimus terveydentilan selvittämiseksi sekä tarkastuksen tai tutkimuksen perusteella laadittu arvio opiskelijan toimintakyvystä opintojen jatkamisen kannalta. Pelastusopisto vastaa määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

Päätöksen opiskeluoikeuden keskeyttämisestä tekee Pelastusopiston rehtori. Päätöksessä tulee määritellä:

1) opintojen jatkumisen ajankohta ja ajankohta, johon mennessä opiskelijan tulee ilmoittaa Pelastusopistolle opintojen jatkamisesta opiskeluoikeuden menettämisen uhalla;

2) opintojen edellyttämän fyysisen toimintakyvyn hyväksyttävä testaaminen opiskelijan omalla kustannuksella ennen opintojen jatkamista opiskeluoikeuden menettämisen uhalla.

Opiskeluoikeuden väliaikaiseen keskeyttämiseen kulunutta aikaa ei lasketa opiskelijan opintojen enimmäisaikaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Ennen tämän lain voimaantuloa opiskelijaksi hyväksytyihin sovelletaan tämän lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 10 päivänä lokakuuta 2019

Pääministeri

Antti Rinne

Sisäministeri Maria Ohisalo

Laki**Pelastusopistosta annetun lain 28 ja 29 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan Pelastusopistosta annetun lain (607/2006) 28 §:n 1 momentin 5 kohta ja 29 § sekä lisätään 28 §:n 1 momenttiin uusi 6 kohta seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

28 §

28 §

*Opiskeluoikeuden menettäminen ammatillisessa peruskoulutuksessa**Opiskeluoikeuden menettäminen ammatillisessa peruskoulutuksessa*

Opiskelija menettää opiskeluoikeutensa, jos:

Opiskelija menettää opiskeluoikeutensa, jos:

5) hänet on tuomittu rangaistukseen yleisessä tuomioistuimessa ja tehty rikos osoittaa sopimattomuutta alan tehtäviin;

6) hän ei toimita 29 §:n 4 momentissa tarkoitettua lääkärin lausuntoa Pelastusopistolle.

29 §

29 §

*Opiskeluoikeuden keskeyttäminen ammatillisessa peruskoulutuksessa**Opiskeluoikeuden keskeyttäminen ammatillisessa peruskoulutuksessa*

Pelastusopisto voi omasta aloitteestaan tai opiskelijan hakemuksesta keskeyttää ammatillisessa peruskoulutuksessa olevan opiskelijan opiskeluoikeuden kerrallaan enintään yhden vuoden määräajaksi pitkäaikaisen sairauden tai raskauden ja synnytyksen vuoksi. Pelastusopisto voi keskeyttää opiskeluoikeuden myös 32 §:n 4 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa. Opiskelijan tulee pyydettyä antaa opistolle terveydentilansa arviointiin tarvittavat tiedot. Päätöksen opiskeluoikeuden keskeyttämisestä tekee rehtori.

Opiskelijalla on oikeus väliaikaisesti keskeyttää opiskelunsa ammatillisessa peruskoulutuksessa:

1) asevelvollisuuslain (1438/2007), siviilipalveluslain (1446/2007) tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaisen palveluksen vuoksi;

2) sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaisen äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan vuoksi;

3) pitkäaikaisen sairauden vuoksi;

4) muusta kuin 1–3 kohdassa tarkoitettusta perustellusta syystä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Pelastusopistolla on oikeus väliaikaisesti keskeyttää opiskelijan opinnot ammatillisessa peruskoulutuksessa 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuista syistä ja 32 §:n 4 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa.

Opinnot keskeytetään:

1) 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa palveluksen keston ajaksi kuitenkin siten, että opiskelijan opinnot jatkuvat keskeytysajan jälkeen Pelastusopiston määrittelemän seuraavan mahdollisen lukukauden alusta;

2) 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa vapaan keston ajaksi kuitenkin siten, että opiskelijan opinnot jatkuvat keskeytysajan jälkeen Pelastusopiston määrittelemän seuraavan mahdollisen lukukauden alusta;

3) 1 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa Pelastusopiston päättämäksi ajaksi, kuitenkin enintään yhdeksi vuodeksi kerrallaan ja siten, että opiskelijan opinnot jatkuvat keskeytysajan jälkeen Pelastusopiston määrittelemän seuraavan mahdollisen lukukauden alusta.

Pelastusopistolla on 1 momentin 3 kohdan mukaista päätöstä tehtäessä salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelu-oikeuden keskeyttämistä koskevaa arviointia varten ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun lääkärin kirjallinen lausunto, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty tarkastus tai tutkimus terveydentilan selvittämiseksi sekä tarkastuksen tai tutkimuksen perusteella laadittu arvio opiskelijan toimintakyvystä opintojen jatkamisen kannalta. Pelastusopisto vastaa määrittämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

Päätöksen opiskelu-oikeuden keskeyttämisestä tekee Pelastusopiston rehtori. Päätöksessä tulee määritellä:

1) opintojen jatkumisen ajankohta ja ajankohta, johon mennessä opiskelijan tulee ilmoittaa Pelastusopistolle opintojen jatkamisesta opiskelu-oikeuden menettämisen uhalla;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2) opintojen edellyttämän fyysisen toimintakyvyn hyväksyttävä testaaminen opiskelijan omalla kustannuksella ennen opintojen jatkamista opiskeluoikeuden menettämisen uhalla.

Opiskeluoikeuden väliaikaiseen keskeyttämiseen kulunutta aikaa ei lasketa opiskelijan opintojen enimmäisaikaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa opiskelijaksi hyväksytyihin sovelletaan tämän lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.
